

Мирослава Макаревич

УКРАЇНА МАЄ ЖІНОЧЕ ОБЛИЧЧЯ

Київ

2021

[Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

УДК 94(477) + 94(477)-055.2
М15

Макаревич, Мирослава

М 15 Україна має жіноче обличчя / Текст Мирослави Макаревич ; Ілюстрації Маріанни Коцан ; К.: «Агенція «ІРІО», 2021. – 132 с.

ISBN 978-617-7754-40-3

Україна як жінка – вродлива та багата, незалежна, у розповні свого творчого потенціалу постать. У цій книжці представлено 30 есеїв про наших сучасниць, непересічних українок, знакових представниць двох ключових царин нинішнього життя України – науки та культури. 30 «живих» історій на основі авторських інтерв'ю журналістки-письменниці Мирослави Макаревич. З лайфхаками від українських актрис, науковиць, художниць, письменниць, музиканток, оперної діви й балерини.

Для широкого кола читачів.

УДК 94(477) + 94(477)-055.2

Усі права застережено. Жодної частини цієї книжки не можна відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу власника авторських прав.

ISBN 978-617-7754-40-3

© Видавництво «Агенція «ІРІО», 2021

[>>>](http://kniga.biz.ua)

ЗМІСТ

Переднє слово

7

Саме там, де потрібно. Саме те, що потрібно. Саме так, як потрібно

Людмила Мешкова

8

художниця-керамістка

Олександра Антонюк

20

*математикиня,
популяризаторка науки*

Оксана Линів

12

*диригентка,
громадська діячка*

Наталія Сумська

24

*актриса, громадська
діячка*

Надія Адамчук-Чала

16

біологиня

Світлана Ройз

28

*психологиня,
громадська діячка*

Людмила Монастирська 32

опера співачка

Наталка Ворожбит 48

*драматургиня,
сценаристка,
режисерка*

Олена Філіп'єва 36

балерина

Неллі Ісупова 52

художниця-керамістка

Богдана Півненко 40

*скрипалька,
громадська діячка*

Валентина Вантух 56

*танцюристка,
хореограф*

Ольга Петрова 44

*художниця,
мистецтвознавець,
філософ,
громадська діячка*

Ірина Климова 60

*художниця,
мистецтвознавиця,
музейна працівниця*

Гаська Шиян

64

*письменниця,
перекладачка*

Ганна Іпатьєва

80

*художниця костюмів,
сценограф, живописець*

Лариса Кадочникова

68

актриса, художниця

Світлана Арбузова

84

*генетикиня,
громадська діячка*

Лілія Пустовіт

72

дизайнерка

Ада Роговцева

88

*актриса, громадська
діячка*

Мар'яна Савка

76

*поетка, видавчиня,
актриса, композиторка*

Ірма Вітовська

92

*актриса, громадська
діячка*

Ольга Маслова

96

*біологиня,
популяризаторка науки*

Світлана Кузнецова

112

невролог, геронтолог

Джамала

100

*співачка, громадська
діячка*

Алла Загайкевич

116

композиторка

Валерія Трусова

104

біофізикиня

Нана Войтенко

120

*нейробіологиня,
популяризаторка науки*

Даша Скорубська-Кандинська 108

художниця

Лариса Денисенко

124

*публіцистка,
письменниця,
громадська діячка*

31-а героїня

128

[Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Саме там, де потрібно. Саме те, що потрібно. Саме так, як потрібно

Та воно й справді, де б ще видати книжку про видатних сучасниць, як не у видавництві мотиваційних книжок? І про кого б краще написати, як не про тих, чия діяльність ми маємо змогу спостерігати, а як пощастить (чи якщо докладемо доволі зусиль), то і прилучитись до тієї діяльності? І на підставі чого написати глибше, ніж на підставі розмов авторки з тими, про кого вона пише?

Утім, досить запитальних речень, перейду до стверджувальних. Немає сенсу в передмові перелічувати тих, про кого ця книжка: прочитайте зміст, а тоді починайте з будь-якого імені, що впало в око. Поміж позитивних ознак цієї книжки – те, що її можна читати з будь-якого есея. Бо такі героїні есеїв, що діло і вдача кожної творять неповторність, яка дивує щоразу наново, а не внаслідок того, що було перед тим і що буде потім. Хоча потім буде якраз те, що буде внаслідок того, що було перед тим, і що з тим, що було доти, зробили люди, про яких ці есеї.

Якщо хочете розширити свої та інших людей уявлення про нинішнє обличчя України, потрібно прочитати цю книжку. Тоді ми, імовірно, краще розумітимем: чому теперішньому обличчю України не потрібний макіяж, про що свідчить усмішка у кутиках губ, та як біля очей утворились зморшки, що їх легко розгледіти й неможливо розгладити. Утім, навіщо їх розгладжувати, адже тоді на обличчі застигне гримаса, а нам важливо, щоб це обличчя наше спільне промовляло відчуттями й почуттями. Тоді ми не обманюємось у сподіваннях і оцінках. І не обманюємо, що, напевно, навіть важливіше.

Читайте й запам'ятовуйте. І звертайте й надалі увагу на цих людей: есей пишуть у певний час, а час триває й дає нам нові нагоди

впізнати в обличчі нинішньої України риси її історії та прочитати з цього обличчя риси її майбутнього. І майте на увазі: 30 років Незалежності незабаром перетворяться на 31 рік, а там 32, 33 й так далі... І якщо до 30-річчя Незалежності маємо 30 есеїв на заявлену тематику, то можна припустити, що кожен наступний рік зумовлюватиме появу принаймні ще одного. Можливо, таким способом Мирослава Макаревич завоюватиме жаль тих, хто вважатиме, що якусь постать незаслужено проминули, готуючи ювілейне видання до друку. І отак щороку перед авторкою поставатиме завдання, навіть важче за вже виконане: адже діапазон вибору, безумовно, ширшатиме. Та й незадоволених вибірковістю, цілком можливо, побільшає. А тому ті, хто складе належну ціну теперішній Мирославиній праці, мають допомогти їй не обмежувати вибір доконче потрібним, а надати більше прикладів, спонукаючи тим і нас до вибору. Допомогти популяризацією цього видання, допомогти спільнокоштом, допомогти визнанням і заохоченням.

І наостанок ще одне запитальне речення. Хто напише есей про саму Мирославу Макаревич і про те, які риси в обличчі України від неї?

Андрій Куликів
співзасновник «Громадського Радіо»

ЛЮДМИЛА МЄШКОВА

художниця-керамістка

Авторка монументальних керамічних панно, найвідоміше з яких, завбільшки 55 квадратних метрів, що має поетичну назву «Земле, флюїди життя і розквіту світам Усесвіту посилай...» з 1987 р. прикрашає штаб-квартиру ЮНЕСКО в Парижі. Творчість мисткині значною мірою тісно пов'язана з Києвом. Монументальні керамічні панно є невід'ємною частиною архітектурного образу таких будівель, як Будинок кіно, Дім архітектора, Головоштамт, готелі «Київ» і «Русь». Майолікові ікони прикрашають фасади храму Андрія Первозваного в Києві, храму Миколи Чудотворця в селі Рудня Чернігівської області, храму Різдва Христового в Києві, керамічний триптих «Заповідь новую даю вам – да любите друг друга» – фасад каплиці на території Київського інституту медицини. Освіта архітектора інтер'єру дає художниці можливість професійно використовувати монументальну кераміку в архітектурному середовищі. Авторка багатьох портретів: Пікассо, Жерара Філіппа, Франсуа Міттерана, Миколи Рериха, Мстислава Ростроповича, Сергія Параджанова, Ніко Піросмані та ін. Персональні виставки художниці відбулися у Вільнюсі, Лейпцизі, Брюсселі, Парижі, Тбілісі, Москві.

[Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>

Людмила Мешкова народилась у Великих Сорочинцях Миргородського району Полтавської області. Через усе життя вона пронесла любов до творчості свого земляка Миколи Гоголя, яка підтримує її та надихає. Прикметно, що в долях мисткині й письменника є певні паралелі. Наприклад, у пошуку творчої реалізації за межами батьківщини... Так склалося в житті Людмили, яка народилася в серці України наприкінці лихих 30-х минулого століття, що її, як і багатьох непересічних співвітчизників, більше цінували й підтримували за межами рідної землі. Майже до 70 років у народної художниці України не було жодної персональної виставки в Києві...

Свій перший справжній триумф Людмила Мешкова пережила в Грузії. На її виставці у Тбілісі побував весь цвіт грузинської інтелігенції. І високі чини запропонували художниці лишитися в грузинській столиці й навіть пообіцяли побудувати майстерню. Та вона відмовилася. Проте саме протекція грузинських друзів зіграла вирішальну роль у її, як учасниці від тоді ще Радянської України, перемозі у творчому конкурсі на виконання монументальної роботи для штаб-квартири ЮНЕСКО в Парижі. Людмила лишила позаду одіозного Зураба Церетелі.

Робота у штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі стала знаковою для Мешкової. *C'est Ukraine* («Це – Україна»), – сказав тоді генеральний директор ЮНЕСКО М'Боу, споглядаючи монументальне поетичне панно. На його відкритті, яке стало значною дипломатичною подією, побували тодішній мер Парижа з дружиною, представники дипломатичного корпусу у Франції, багато знаменитостей.

«У створенні кераміки, – розповідає Людмила, – беруть участь стихії: глина, повітря, вогонь і – людський розум, душа... Усе це разом несе магію, і тут криється таїнство. Тому навіть у назві панно – «Земле, флюїди життя і розквіту світам Усесвіту посилаю...» – я заклала живі імпульси. По суті, кожен художній твір має в собі нести енергетичний вплив, адже художник віддає свою енергетику, що через витворене іде до глядача. Інша річ, яка ця енергетика. Добре, коли вона дає позитивне підживлення і в людини народжуються хороші думки, розквітають надії. Гадаю, що в цьому плані робота для штаб-квартири ЮНЕСКО мені вдалася – вона несе сподіване очищення».

У ті світлі паризькі місяці Людмила заприятимилася з Жаном Полем Бельмондо. Багато спілкувалася зі своїм другом, грузинським режисером Отаром Йоселіяні, який на той час вже емігрував до Франції. «Отар Йоселіяні всерйоз хотів, щоб я лишилася, навіть показував квартиру. Однак це означало б просити політичного притулку. Адаже було це в 1986 – 1987 рр. Але як я могла просити притулку, розповідати про утиски й проблеми, якщо недавно мені дали першу премію, якщо мене – молоду художницю – тоді так підтримали? Не уявляю, як я жила б, знаючи, що ніколи вже не побачу своїх рідних, батьків і сестер. І що через мене вони страждатимуть. КДБ тоді дуже жорстко обходилося з родинами тих, хто не повертався... Хіба я могла зрадити?»

І вона не зрадила батьківщину. Але доля гірко всміхнулася їй за цю відданість. Вже у незалежній Україні, 2016 року, напередодні 80-річного ювілею мисткині її позбавлено майстерні на території Національного заповідника «Софія Київська», де Людмила працювала впродовж 57 років.

Коли на початку нульових на території Національного заповідника «Софія Київська» вирували пристрасті через будівництво підземного фітнес-центру, Людмила Іванівна разом з іншими представниками української інтелігенції активно відстоювала збереження безпечних умов існування Софійського заповідника.

На початку 2000-х на площі Андрія Первозваного навпроти Аскольдової могили з'явилася білосніжна капличка. Вона увічнила імена багатьох майстрів, причетних до цього витвору. А проте, шануючи всіх інших творців каплички, так і хочеться сказати, що життя в бездоганну форму білосніжної будівлі вдихнула Людмила Мешкова. Саме вона створила на фасаді храму свої, неначе акварельні, керамічні святі образи – Андрія Первозваного, святих Гавриїла, Михаїла та інших янголів-охоронців. У цих образах, певне, закладено особливе магнітне поле. Скільки разів можна було бачити, як малята, повертаючись з дитячого майданчика, припадали до образів святих, розглядали їх, гладили рученятами, як починали сіяти очі людей, які дивилися на образи, – хай на якісь миті ті відвертали їх від суто земних проблем. Хіба це не те визнання, про яке мріють?

Фото Мирослави Макаревич, Олени Карпенко

« КОЖЕН ХУДОЖНІЙ ТВІР
МАЄ НЕСТИ В СОБІ
ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ВПЛИВ »

Лайфхаки від Людмили Мешкової

- ★ Я завжди завершую свої роботи. «Ставити крапку» – глибинна потреба. І ще важливо для мене – кожного дня вчитися.
- ★ Намагаюся завжди працювати над собою – духовно і фізично. І так має робити кожен з нас. Адже людська недосконалість спричиняє страждання природи.
- ★ Треба намагатися розуміти ближнього. Не можна агресією відповідати на агресію, бо це призведе до загибелі всього людства.

ОКСАНА ЛИНІВ

диригентка, громадська діячка

Лауреатка багатьох міжнародних конкурсів, серед іншого фіналістка Міжнародного диригентського конкурсу ім. Густава Малера в Німеччині. Одержала премію «Зірка року» й титул найкращого диригента Баварської державної опери в номінації «Класична музика». Її названо найкращим оперним диригентом Німеччини 2020 року. На запрошення працює в різних театрах Європи. Перша жінка, яка отримала посаду головного диригента у відомому оперному театрі австрійського міста Грац (2017 р.). Ініціаторка і арт-директорка фестивалю LvivMozArt. Засновниця YsOU – Молодіжного симфонічного оркестру України, який став найпотужнішою за всю історію держави платформою для розвитку молодих музикантів з усіх областей України і вже здобув міжнародне визнання блискучими виступами в Україні та за кордоном. 2021 року на Вагнерівському оперному фестивалі в місті Байройт стане першою жінкою-диригентом за всю його 145-річну історію.

[Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

[Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

Харизматична українка Оксана Линів, яка здобула визнання на світовій сцені як висококласний диригент, народилася в казковий Святвечір 6 січня в родині професіональних музикантів у невеликому місті Броди Львівської області.

Народилась, як сама каже, з відчуттям своєї місії. Ще в дитячому садочку на питання, ким ти будеш, коли виростеш, відповідала: як і батьки, музикантом. Музика була і є вагомою частиною життя її родини. «У нас, скільки себе пам'ятаю, – згадує Оксана, – завжди звучала музика: на святах за столом, на домашніх репетиціях батьків, які готувались до своїх концертів. Музика заповнювала життя всієї родини». І, природно, у музично обдарованої дитини, яка тонко відчуває музику, виникло бажання розвивати свої здібності.

Оксана успішно закінчила Львівську музичну академію (кафедра оперно-симфонічного диригування), а оскільки ставила за мету досягти високих результатів у своїй професії, то радо зустріла почуту новину про міжнародний конкурс диригентів. «І сталося, – як згадує Оксана, – диво: на очі трапило оголошення про конкурс молодих диригентів імені Густава Малера в Бамберзі. Там я змагалася з досвідченими випускниками європейських консерваторій і здобула третю премію, ставши єдиною жінкою-фіналісткою». Перемога в конкурсі дала молодій амбітній дівчині можливість вступити до вищої музичної школи Дрездена. Відбулося це все напередодні Різдва, і вперше улюблене свято і свій день народження вона святкувала сама, далеко від родини. Відтоді її життя кардинально змінилося: Оксана розпочала своє впевнене сходження по непростих сходах жіночої кар'єри у тій сфері: у світі всього чотири відсотки жінок, які обіймають керівні диригентські посади. Отже, питання гендерної нерівності постало як виклик. Один відомий диригент за кордоном, у якого Оксана брала майстер-клас, запитав її, чому вона цим займається. «Питання було доволі провокаційне: серед дев'яти учасників майстер-класу перебувала однісінька жінка. Не думаю, що те саме запитання він поставив іншим учасникам. Проте у мене за плечима був успіх, і я не збиралася відступати! Я завжди вірила й вірю у високу ідею й високі результати. Наполегливість у досягненні цілей – ось що найважливіше! А з наполегливості народжуються натхнення і впевненість та сили йти далі».

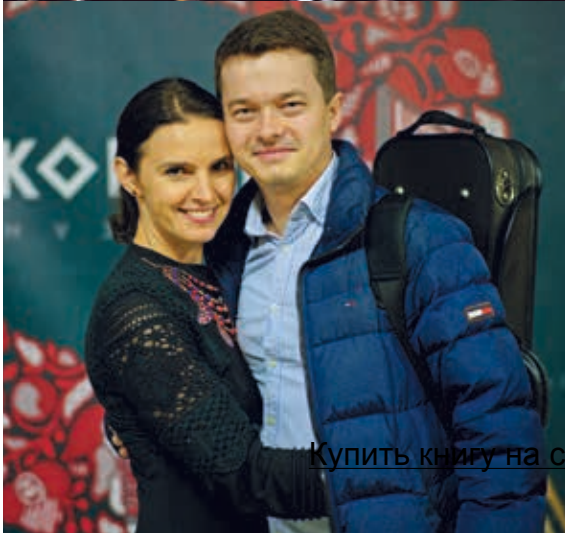
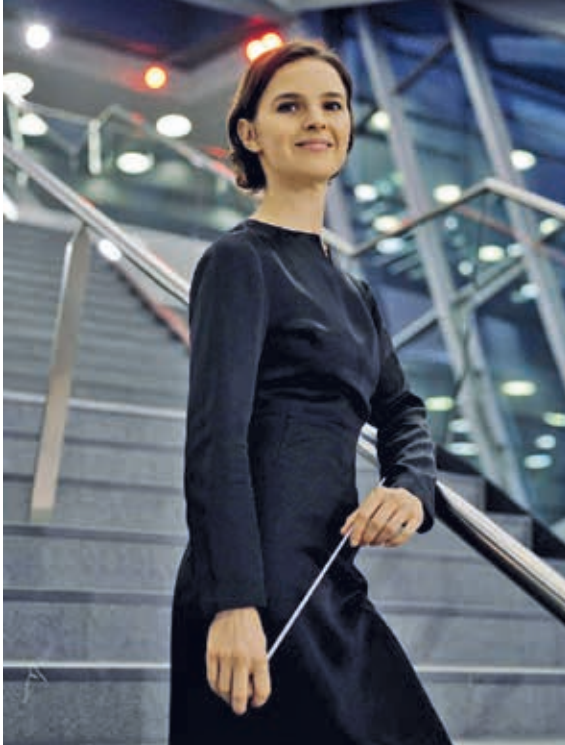
З коханою людиною, професіоналом, талановитим і амбітним музикантом Андрієм Мурзою Оксана Линів познайомилася під час концерту в Дюссельдорфі, на якому вона диригувала оркестром. Взаємна симпатія швидко переросла у зріле кохання між двома реалізованими особистостями. «Андрієві я дуже вдячна за натхнення в житті та на сцені. А також за те, що він завжди поряд, навіть тоді, коли нас фізично розділяють численні кордони».

Своїм місцем сили Оксана вважає батьківщину: від заходу, де народилася, до сходу, від півночі до півдня, де зростав її майбутній чоловік. Вона щиро любить Карпати та Арабатську стрілку і, звичайно ж, рідні Броди на Львівщині та заповітне з дитинства місце – магічну гору зі старовинним монастирем у Підкамені.

Оксану вже давно й заслужено називають Послом культури України. Після Революції Гідності стався перелом у сприйнятті України європейцями, вони нарешті почали розуміти, що Україна – це не Росія, а окрема держава, і, поцікавившись трохи, – що українці – самобутня нація з давньою унікальною культурою. «Відчуваю такий тренд: іноземці хотіли б ближче познайомитися з нами, тому нині нам треба бути максимально активними, щоб показати світові все прекрасне, що ми маємо, особливо в інтелектуальній та культурній сферах».

З кожним роком ім'я Оксани Линів стає все популярнішим, і диригентка може собі дозволити диктувати певні умови співробітництва зі зніними музичними колективами. Наприклад, пропонувати включення до програми концерту творів українських композиторів. Оксана надзвичайно пишається рецензіями відомих медіа на свої концерти, в яких особливий акцент робився на виконанні української музики. Визнані міжнародні критики зазначають, що шедеври української музики Бориса Лятошинського, Валентина Сильвестрова, Золтана Алмаші, Мирослава Скорики, Євгена Станковича гідні звучати в найвідоміших залах світу.

На думку Линів, один з найбільших подарунків, які людина має від Бога, – це дар вибору. Людина може обрати шлях творення і зміни світу на краще, може піти протилежною дорогою руйнування світу, а може лишитись на місці й прожити життя для себе, для власного комфорту, не прагнучи докладати хоч би яких

« ВІРЮ У ВИСОКУ ІДЕЮ ТА ВИСОКІ РЕЗУЛЬТАТИ »

зусиль до творення, не розвиваючи в собі енергію творчості. І саме це питання вибору є для Оксани актуальне кожен день. «Мені хочеться зайти в будь-який європейський книжковий магазин і знайти переклади класичної та сучасної української літератури, не в одиничних екземплярах, а цілі полиці, поруч з авторами французької, італійської, російської літератури. Те саме стосується і музики, і театру, і кіно та живопису... Я мрію дожити до такого щасливого часу, коли українська культура вирветься зі статусу маргінальної та посяде гідне місце серед інших культур світу. І для цього Україна повинна докладати ще більше зусиль!»

Лайфхаки від Оксани Линів

- ★ *Щовечора питаю себе: для чого я прожила сьогодні? Найголовніше для мене – не витратити час даремно, а бути співтворцем свого життя, життя нашої країни, всієї нашої цивілізації.*
- ★ *Важливо сприймати світ дуалістично, не поділяючи його на чорне та біле, а цілісно;*
- ★ *у складних ситуаціях знаходити речі, які надають життю особливої цінності.*